

POLİSİYE

HARUN CANDAN

haruncandan@hotmail.com.tr

BİR İÇ HESAPLAŞMANIN ROMANI

Dag Solstad imzalı *Profesör Andersen'in Gecesi*, okuyucuları Norveç'e götürmekle kalmıyor, aralık ayında ve karlı günlerde geçmesiyle, okurken insanı hafif hafif de ürpertiyor. Tabii bu ürpertinin yegâne sebebi hikâyenin geçtiği mevsim ve zaman dilimi değil; türünün polisiye olması. Ancak bu incecik kitap, bir suç romanı olmakla beraber, klasik polisiye unsurları üzerine değil, daha ziyade psikolojik tasvirler ve bir iç hesaplaşma üzerine inşa edilmiş.

Sıcağın bunalttığı bir yaz günü, kim Norveç'te olmayı istemez? Her isteyen buna imkân bulamasa da, neyse ki kitaplar var. Dag Solstad imzalı *Profesör Andersen'in Gecesi*, okuyucuları Norveç'e götürmekle kalmıyor, Aralık ayında ve karlı günlerde geçmesiyle, okurken insanı hafif hafif de ürpertiyor. Tabii bu ürpertinin yegâne sebebi hikâyenin geçtiği mevsim ve zaman dilimi değil; türünün polisiye olması. Ancak bu incecik kitap, bir suç romanı olmakla beraber, klasik polisiye unsurları üzerine değil, daha ziyade psikolojik tasvirler ve bir iç hesaplaşma üzerine inşa edilmiş.

Dag Solstad (1941) Norveç'in saygın yazarlarından. 1965'te başlayan edebiyat serüvenine otuz kadar kitap sığdırmayı başarmış. Roman, öykü, deneme ve oyun türünde yazdığı bu kitaplardan üçüne, Yapı Kredi Yayınları etiketiyle ulaşmak mümkün. Solstad'ın biyografisine göz atınca okuru heyecanlandıran bir diğer bilgi de, Kuzey Avrupa Edebiyat Ödülü'nü kazanmasının yanı sıra, Norveçli Eleştirmenler

Ödülü'nü üç kez kazanan tek yazar olması. Kuzey Avrupa edebiyatına ilgi duyan okurlar için dikkat çekici bir isim olduğu aşikâr. Bu yazının konusu olan *Profesör Andersen'in Gecesi* ise Banu Gürsaler Syvertsen'in Norveççe aslından çevirisiyle okuyucularla buluşuyor.

Okurla vaka arasına bir perde

Kahramanımız Andersen, saygın bir edebiyat profesörüdür. Uzun yıllar evvel boşanmıştır. Çocuğu olmayan Andersen, Oslo'daki apartman dairesinde kitaplarla baş başa, mütevazı bir yaşam sürmektedir. Noel gecesi geldiğinde, tek başına dahi olsa, ritüellerden geri kalmak istemez. Kendisine gardiobundan özenle bir takım elbise seçer, şömineyi yakar, güzel bir yemek hazırlar. Bazen hayata, bazen edebiyata kayan düşünceler eşliğinde yemeğini yedikten sonra şehir ışıklarını izleme hevesiyle pencereye yanaşır. Karlı gecede, apartmanların camlarından taşan ışıklar huzur verir

Profesör Andersen, tanık olduğu bu korkunç olayın ardından ne yapacağını bilemez. Aslında polise telefon açıp durumu anlatması gerektiğinin farkındadır, fakat bu düşüncesini bir türlü gerçekleştiremez. Hatta hem o ilk anda hem de kitap boyu, sık sık bu durumu sorgular. Fakat polisi arayıp durumu haber vermemek, olayı tamamen yok sayıp hayata kaldığı yerden devam etmek değildir tabii ki. Gördükleri Profesör Andersen için bir kırılma noktasıdır.

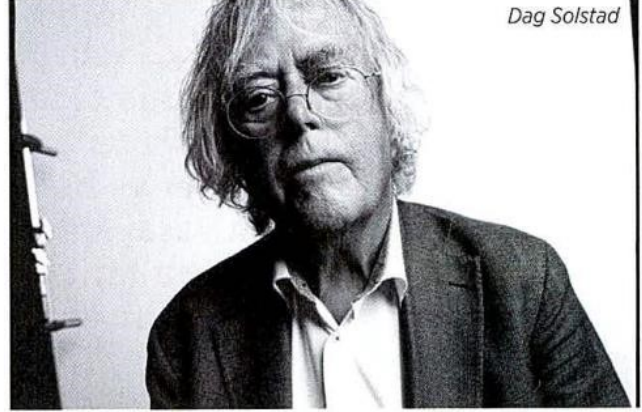
Andersen'e. İnsanlar sevdikleriyle bir araya gelmiş, yeni yılı kutluyorlardır. Bu şekilde perdesiz camları seyre dalmışken, yine karşı apartmanlardan birinin penceresinde genç bir kadın görür. Düşünceleri kadına kaymıştır. Kimdir, necidir, nasıl biridir, neye benziyordu diye düşünürken, bir adamın kadının arkasında belirdiğini ve dahası ona saldırdığını görür. Adamın boğazladığı genç kadın, az sonra cansız halde yere yığılır. Adam soğukkanlı halde perdeyi çeker ve Profesör Andersen'i içinden çıkılmaz bir ruh haliyle baş başa bırakır.

"İşte macera başlıyor" düşüncesi ile kitabın sayfalarını heyecanla çevirecek okurları, bu aşamadan sonra daha farklı bir metin bekliyor. Evet, aslında bir macera söz konusu ama macera Profesör Andersen'in kendi içine, vicdanına ve düşüncelerine uzanan bir yol. Tanıtım yazılarında da belirtildiği üzere *Profesör Andersen'in Gecesi* "varoluşçu" bir cinayet romanı. Tıpkı katilin, cinayeti işledikten sonra perdeyi çekmesi gibi, Dag Solstad da cinayetin ardından okurla vaka arasına bir perde çekiyor ve bizi, Andersen karakteri üzerinden, cinayeti değil başka şeyleri sorgulamaya davet ediyor.

Muhasebe zamanı

Profesör Andersen, tanık olduğu bu korkunç olayın ardından ne yapacağını bilemez. Aslında polise telefon açıp durumu anlatması gerektiğinin farkındadır, fakat kendisine neyin engel olduğunu bilmez halde, bu düşüncesini bir türlü gerçekleştiremez. Hatta hem o ilk anda hem de kitap boyu, sık sık bu durumu sorgular. Fakat polisi arayıp durumu haber vermemek, olayı tamamen yok sayıp hayata kaldığı yerden devam etmek değildir tabii ki. Gördükleri Profesör Andersen için bir kırılma noktasıdır.

Her ne kadar bir nebze çekinse de merak duygusuna yenik düşer ve müsait bir anı kollayıp karşı apartmanın zillerinden katil olabileceğini düşündüğü adamın ismini öğrenir. Henrik Nordstrom. Bu isim artık zihnine batan bir kıymıktır Profesörün. "Olay yerinden" ve daha önemlisi "kendinden" uzaklaşmak için ertesi akşam üniversiteden yakın bir arkadaşının evine yemeğe gider. Sofrada başka misafirler de vardır. Andersen aklını biraz boşaltmayı başarır. Ancak yakın arkadaşına durumu anlatmayı gelmeden önce kafasına koysa da bunu gerçekleştiremez. Ertesi gün bir başka arkadaşını ziyaret için bu defa Oslo'nun dışına çıkar. Tüm bunlardan anlaşılacağı üzere Andersen sanki cinayeti kendi işlemişçesine olay mahallinden kaçmaktadır. Zaten bir cinayete tanık olup susmak, katilin cürmüne bir yerde ortak olmak değil midir?

Dag Solstad

Evine geri dönen Andersen için muhasebe zamanı gelmiştir. Tanrı inancından girip ahlak felsefesinden çıkar... Fakat herhangi bir sonuca ulaşması mümkün olmayacaktır. Üstelik aradan onca zaman geçtikten sonra polise bulunacağı ihbar, kendisine cevaplaması gereken bir hayli zor sorular yöneltecektir. Sözün özü, Andersen için içinden çıkamaz.

Alışılmışın dışında bir polisiye deneyimi

O günlerin birinde evinin yakınlarındaki bir suşi restoranına gider. Suşi tezgâhına oturmuş siparişinin tadını çıkarmaktan başka bir şey düşünmemektedir. Hemen yanındaki taburede oturan diğer müşteri laf atar Andersen'e. Havadan sudan muhabbet açma teşebbüsüdür bu. Bir iki hoş beşten sonra sıra isimleri lütfetmeye gelir. "Ben Andersen." "Memnun oldum, ben de Henrik Nordstrom".

Bu varoluşçu roman, okuru "şimdi ne olacak" ya da "katil kim" gibi sorular sormaya itmeden, bir cinayet tanığının ruh halini olabildiğince yalın bir şekilde okuyucuya aktarıyor. "Olay"ı bir kenara bırakıp "durum"un tadını çıkarmak isteyenler için, alışılmışın dışında bir polisiye deneyimi. (👍)

PROFESÖR ANDERSEN'İN GECESİ

Dag Solstad
Çev: Banu Gürsaler-Syvertsen

YAPI KREDİ YAYINLARI 2021